

Rutte 3, jaar 1, een analyse.

Kopgroep in kabinet

Het verkeer tussen de Tweede Kamer en het kabinet wordt sterk bepaald door de actualiteit en de maatschappelijke zorgen en prioriteiten. Dit is goed merkbaar uit de hoeveelheid vragen die leden van het kabinet vanuit de Kamer op hun bordje krijgen. De bewindspersonen die het minst geplaagd worden door vele vragen uit het Parlement zijn CDA-minister Bijleveld (Defensie) en VVD-staatssecretaris Visser (Defensie). Zij kregen respectievelijk 34 en 31 schriftelijke vragen voorgelegd. Dat is vergelijkbaar met de Minister-President die er 30 kreeg.

De kopgroep van bewindslieden die de Kamer het hemd van het lijf vraagt is een nette afspiegeling van de coalitie. Een CDA, D66 en VVD bewindspersoon vormen de bovenste rangen. Ferdinand Grapperhaus (CDA, Justitie en Veiligheid) werd maar liefst 253 keer schriftelijk bevroegd. Zijn D66-collega en vicepremier Kaja Ollongren (BZK) kreeg er 234, op de voet gevolgd door EZK-minister van VVD-huize, Eric Wiebes. De twee andere vicepremiers, Schouten (LNV) en De Jonge (VWS) krijgen wat minder vragen maar toch 136 en 131.

Gelet op de complexiteit en internationale aspecten van het beleidsterrein van BHOS-minister Kaag (D66) en minister Hoekstra (CDA) is het opvallend dat zij relatief weinig vragen krijgen van de Kamerleden, respectievelijk 102 en 113 vragen. Dat is de helft van de vragen aan minister Ollongren en ook VWS-minister Bruins (VVD) krijgt er behoorlijk meer: 168. Opvallend is dat Wopke Hoekstra's (Financiën) Staatssecretaris Menno Snel (D66) meer vragen krijgt dan zijn minister, namelijk 113.

Sprekers en zwijgers

De leden van het kabinet hebben vele momenten waarop zij zich verantwoorden voor hun beleid en hun plannen tegenover de Tweede Kamer. Maar niet elke minister of staatssecretaris wordt het vuur even zwaar aan de schenen gelegd. De ranking van de tijd die bewindslieden besteden aan het debat met het Parlement biedt opmerkelijke inzichten.

Geen minister heeft sinds zijn aantreden zoveel uur gedebatteerd met de Kamer als CDA-vicepremier Hugo de Jonge van VWS. Hij heeft in totaal 37 uur gesproken met de Kamerleden in debatten. Zijn D66-collega vicepremier Kasja Ollongren sprak 36 uur in debatten met de Kamer. Twee bewindslieden spraken 35 uur met het Parlement: staatssecretaris van Financiën Menno Snel (D66) en CDA-minister van Justitie en Veiligheid Ferdinand Grapperhaus. Opvallend is dat bewindslieden van de grootste regeringspartij, de VVD, minder aan het woord komen dan hun collega's van de coalitie.

Het blijkt niet vanzelf te spreken dat wie de meeste spreektijd in de Kamer heeft ook het meest aan het woord is in de plenaire vergaderingen in de Tweede Kamer. Integendeel. De ranking van de plenaire spreektijd door bewindslieden ziet er heel anders uit dan het totaal overzicht. Op 1 staat EZK-minister Eric Wiebes (VVD) die 21 uur in de Kamer heeft gesproken. Dit duidt erop hoe zwaar Kamer en kabinet de situatie in Groningen hebben genomen. Wiebes verslaat hiermee zelfs zijn politiek leider en premier, Mark Rutte. Met de grote debatten over Europa en de regeringsverklaring komt hij toch wel tot 20 uur plenaire spreektijd in de Kamer.

Twee bewindslieden doen nauwelijks onder voor de Minister-President. CDA-minister Hoekstra van Financiën en D66-vicepremier Kajsa Ollongren (BZK) hebben beide 19 uur gesproken in de plenaire Kamervergaderingen.

Verkeer in commissies

In de commissievergaderingen van de Tweede Kamer voeren de bewindslieden overleg en debatten met de woordvoerders op hun terreinen. Die besprekingen vormen het hart van het controlewerk en de expertise van de Parlementariërs. Welke bewindslieden zijn daar het meest regelmatig aan het woord? Ook hier is het verschil met het totaaloverzicht van spreektijd opmerkelijk. De bewindspersoon die met afstand de meeste spreektijd in die commissievergaderingen heeft gekregen is Staatssecretaris Stientje van Veldhoven (D66) van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat: 26 uur. Op 2 en 3 staan twee ministers van hetzelfde departement: OCW. Minister van Engelshoven sprak 23 uur in de commissievergaderingen. Haar collega Arie Slob (CU) sprak 22 uur, ondanks zijn langdurige ziekte. Zijn partijgenote en vicepremier Carola Schouten van LNV sprak net als hij 22 uur tot de woordvoerders in de Kamer.

Het verschil in deze drie rankings is opvallend. Minister de Jonge was toch de bewindsman met de meeste totale spreektijd, omdat hij zowel plenair als in commissies relatief veel optrad. Als wielrenner weet hij dat je de Tour de France kunt winnen zonder een etappe of een *col* op je naam te schrijven.

Fracties: vragen vanuit de coalitie en oppositie

Eén van de instrumenten die Kamerleden veelvuldig inzetten op actuele ontwikkelingen te agenderen en de regering te controleren zijn de schriftelijke vragen aan de leden van het kabinet. Bijna elke Kamerfractie maakt hier dankbaar gebruik van en sommige leden zijn buitengewoon ijverig in het stellen van vragen. De indruk die soms bestaat dat vanuit de oppositie heel veel sets vragen stelt om bewindslieden lastig te vallen, in vergelijking met het coalitiepartijen die bewindslieden uit de wind houden, is niet terecht. Vanuit de oppositie werden (tot 1 september) 1462 sets van schriftelijke vragen gesteld. Vanuit de vier coalitiefracties waren dit 888. Het middel van de Kamervraag wordt dus niet gemonopoliseerd door de fracties in de oppositie.

Vet of mager jaar?

Niet iedere fractie is even productief. De kampioenen in het stellen van vragen zijn de leden van de SP. Zij stelden 610 schriftelijke vragen. Verrassend wellicht is de score van de grootste regeringsfractie, de VVD, die op de 2^e plaats komt met 376 vragen. Plaats 3 en 4 worden ingenomen door PvdA en het CDA die dicht bij elkaar zitten met respectievelijk 330 en 306 vragen, gevolgd door D66 met 244.

Gelet op de omvang van de PVV als 2^e fractie in de Kamer met 20 zetels is hun aantal vragen aan kabinet van 182 niet echt indrukwekkend. Vergelijk dit eens met de 5 zetels van de ChristenUnie, een coalitiefractie, die 113 vragen produceerden. De andere reformatorische fractie, de SGP, stelde 74 vragen. Met hun 3 zetels hebben zij daarmee een negenvoud van het aantal vragen gesteld dat het Forum voor Democratie stelde: 8 vragen van 2 Kamerleden. Conform het Bijbelse Egypte leven Van der Staaij en de zijnen in de zeven vette jaren van Farao, terwijl Baudet en Hiddema een mager jaar hebben gekend. In de droom van Farao volgden nog 6 van zulke jaren.

Welke parlementariërs stellen de vragen? Wie doen het?

Gelet op de score van de SP-fractie kan niet verbazen dat veel van hun leden veel vragen. De kampioen met 105 schriftelijke vragen is het Groningse Kamerlid Sandra Beckerman. Zij geeft veel aandacht aan de gaswinning in die provincie en botst daarin vaak op minister Wiebes. Haar collega Jasper van Dijk en haar collega Renske Leijten stelden respectievelijk 64 en 63 sets vragen. De medailles gaan dus naar de Internationale. Sociaaldemocraten zingen dat lied ook en doen het in de Kamer nauwelijks minder. De PvdA'ers Kuiken en Nijboer stelden respectievelijk 55 en 52 vragen.

10% van de Kamerleden, 14 mensen, stelt zelden of nooit een vraag aan de regering, nog los van leden die ernstig ziek waren, vertrokken of als fractieleider optreden. Onder hen zitten enkele niettemin opmerkelijke politici. Zo heeft de medeonderhandelaar tijdens de kabinetsformatie namens het CDA, Pieter Heerma, niet één vraag gesteld. Evenzo heeft PVV-Kamerlid Graus niet één vraag gesteld, bijvoorbeeld over dierenwelzijn, maar tekende wel mee bij een vraag over vliegroutes naar Taiwan.

Wereldleiders

Welke wereldleiders worden het meest aangehaald en genoemd in de Tweede Kamer? Welke van onze buurlanden, partners en opponenten krijgen de aandacht in het parlement? De ranking op basis van de debatten laat een paar opvallende patronen zien.

Het zijn allereerst de 'New Kids on the Block' van de wereldpolitiek die de meeste aandacht trekken. Niemands naam valt zo vaak als die van Donald Trump. Nederland blijft politiek blijkbaar Atlantisch georiënteerd en de President van onze grootste bondgenoot blijft een figuur waar niemand om heen kan. 450 keer viel de naam 'Trump' in de Tweede Kamer. Maar is die geopolitieke conclusie wel correct? Noemen parlementariërs Atlantische politici ook vaak? Het antwoord is nee.

Alleen de naam van Justin Trudeau valt een enkele keer – zesmaal – en dat zelfs iets minder dan die van premier Tsipras van Griekenland met achtmaal.

Baas Juncker

Nederland is politiek toch echt Europees geworden. Nummer 2 van de ranking is namelijk 'New Kid on the Block 2' het Franse staatshoofd Emmanuel Macron. Hij werd 411-maal genoemd in de Kamervergaderingen. Dat geeft wel aan dat de Nederlandse politici de dynamiek in Europa nauwlettend volgen. De hoogste 'Europeaan pur sang' in de reeks staat ook al in de top. Jean-Claude Juncker verslaat iedereen in Brussel met zijn 3^e plaats en 292 verwijzingen en aanhalingen. De klapzouen voor Kamervoorzitter Khadija Arib zullen nu ongetwijfeld niet achterwege blijven. Juncker wordt dus vaker genoemd en geciteerd dan alle andere EU-politici en ambtenaren. Merkel, Tusk, May, Orbán noch Kurz kunnen tippen aan de chef van de Europese Commissie in de Kamerdebatten.

De niet-Europese en niet-EU leiders kennen in de Kamerdebatten 3 toppers. Op 4 staat President Erdogan van Turkije, die 262 keer is vermeld. Op 7 komt de Kremlin-bewoner Vladimir Poetin met 126 aanhalingen en zijn vazal in Damascus, president Assad (op de 5^e plaats), haalt er 172. Dat is ruim vijfmaal dat van Bibi Netanyahu (11^e plaats).

Buren buiten beeld

Verwijzen de Kamerleden nu vaak naar de belangrijkste van onze burenen, de leiders van de landen direct aan onze grenzen te land en ter zee? Eigenlijk niet. Angela Merkel haalt al de score van Juncker niet. Met 154 verwijzingen zit zij net boven Poetin. Nog minder vaak figureert de vrouw die de Britten uit de EU moet loodsen, Theresa May. Slechts 82 keer viel haar naam. Blijkbaar is Brexit de facto een feit en is het UK al buiten beeld aan het raken. Je kunt je nauwelijks indenken dat Margaret Thatcher zo weinig werd genoemd en geciteerd in de Kamer, in de jaren 80, of Blair zo weinig rond de eeuwwisseling.

En onze zuiderbuur? De Hollandse boerenplompheid blijkt ook nu weer. Charles Michel, de Waalse liberaal die voortreffelijk Nederlands spreekt, is maar 1 keer genoemd. Wie ook allemaal 1 keer hun naam vermeld zagen vormen een gezelschap waar onze buurman in de Wetstraat niet bepaald bij thuis hoort bovendien. Zo sympathiek als hij is, zo bruto zijn die anderen: Duterte, Sisi, Ayatollah Khamenei en de bloeddorstige tiran van Wit-Rusland, Loekasjenko.

Van Rome tot Teheran

Met de vermeende islamisering van Nederland valt het overigens nogal mee. Meer dan enige moslimheerser werd Paus Franciscus genoemd en dat was toch slechts 3 keer. Alleen president Rohani van Iran komt met 2 vermeldingen in zijn buurt. De Minister-President van de grootste democratie in het Midden-Oosten met een aanzienlijke moslimbevolking haalt hogere scores. Premier Netanyahu van Israël wordt 31 maal genoemd of geciteerd. En dat is dus duidelijk meer dan Orban, Kim, Xi of Widodo.

Onderzoekmethode: deze analyse is uitgevoerd op basis van dataverzameling van HaagseFeiten. De data hebben betrekking op de activiteiten van de Tweede Kamer in de periode vanaf het aantreden van Rutte 3 tot en met 28 augustus jl. De analyse is uitgevoerd door PBLCO en zijn EU-Lobby Academy, in samenwerking met HaagseFeiten.

De data die door Haagse Feiten zijn verzameld zijn afkomstig van de websites van de Tweede Kamer en OfficiëleBekendmaking.nl. Haagse Feiten heeft de data verzameld via 'web scraping'. Desalniettemin kunnen er kleine verschillen zijn tussen de aantallen documenten die zij hebben kunnen vinden en de aantallen die in hun onderliggende databases aanwezig zijn. De spreektijd in de vergaderingen is een inschatting op basis van het aantal gesproken woorden in de verslagen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met PBLCO: +31 70 – 76 20 016. Voor de achterliggende data kunt u contact opnemen met Ronald Baan van Haagse Feiten: +31 6 – 51 438 269